

איור: ערן מנדל

למה לג'וקים אין צבעים?

למה פרפרים יפים ותיקנים מכוערים? למה שפרפר ירצה שיתבוננו בו? ולמה התיקן כל כך מכוער? מיכאל ל'י

לדבר איתם – אם תהית פעם למה פרחים טורחים להצטבע.

בלדד היקר! האם יש בסיס למיתוס המפורסם שסודה לשתייה מונעת זקפה? יתרה מזאת, המצדדים בכך טוענים שעובדה שמוסיפים אותה בצבא לטירונים כדי למנוע עוררות מינית.

גל היקה

לי זה נשמע כמו תירוץ של אימפוטנטים. טירונות היא מצב מלחיץ, לחץ פוגע בתפקוד המיני, ותפקוד מיני ירוד מוליד תירוצים.

איך אני יודע שסודה לשתייה לא פוגמת ביצר או בביצועים? כימיה. סודה לשתייה (ששמה הרשמי הוא "נתרן מימן פחמתי") היא בסיס. הקיבה שלך מכילה חומצות עיכול, ובראשן חומצת מימן כלורי (הידועה גם בשמות הפחות רשמיים "חומצת מלח" ו"מי אש"). כשהבסיס והחומצה נפגשים הם סור-תרים זה את זה והופכים למים, מלח בישול, ועננה רעננה של דריתחמוצת הפחמן. וזהו. משלושת המרכיבים האלה, רק העננה עלולה להעייב על חיי המין שלך, וגם זה רק אם היא בוקעת ממך ברגע הלא נכון. המדור מאחל לחייל בהצלחה.

שאלות לבלדד השוחי: askbidad@calcalist.co.il

מיכאל היקה

אני לא חושב שנקבת התיקן תסכים איתך, אז בוא נשים לרגע את הטעם האישי שלך בצד. פרפי רים אינם "יפים", הם צבעוניים. גם התי קנית הכי מאוהבת בעולם לא תתווכח איתך על זה. וזה לא כי הם רוצים שיתבוננו בהם – האבולוציה לא עוברת ככה – נהפוך הוא: משום שמתבוננים בהם הם צבעוניים. פרפרי לילה, שבהם לא מתבוננים, אינם צבעוניים.

תיקנים חיים בצל, וההגנה העיקרית שלהם היא להישאר בלתי נראים. אם אתה רואה תיקן, סביר מאד שהוא במצב רע. הצבע הכהה של התיקן מגן עליו מפני קרינה ועוזר לו להסתתר בצללים, אבל האמת היא שגם אם הם היו צבעוניים בדרך כלל לא היית רואה אותם. אז הם לא טורחים.

לעומתם הפרפרים מרפרפים להם מפרח לפרח, חשופים לעיני כל. הצבע שלהם מאד משמעותי, ולכן האבולוציה הניחה בארגון הכלים שלהם כנפי טכניקולור מדהימות. והם משתמשים בהן כדי לפי תור שלל בעיות. הם מושכים בני זוג בעזרת צבעי חיזור, מתקשרים זה עם זה בעזרת צבעי תקשורת, מפחידים ומבלבלים טורפים בעזרת צבעי אזהרה, ואפילו מסתתרים בעזרת צבעי הסוואה. וכיוון שהם מתקשרים בצבע, גם יצורים אחרים משתמשים בצבע כשהם רוצים

דן אריאלי

מומחה להחלטות חשובות

איך כרטיס האשראי מגדיל את הטיפ?

פרופסור יקר, אני מלצר, והבחנתי בתופעה מעניינת: כשאנשים משלמים בכרטיס אשראי הם משאירים אחר כך טיפ גדול יותר במזומן, וגם הטיפ עצמו עולה ככל שהכרטיס שבו שילמו יוקרתי יותר. מה עומד מאחורי הדפוס הזה?

ו' היקה

ההסבר האינטואיטיבי הוא שאנשים עם כרטיס יוקרתי יותר הם אמידים יותר, ויוציאו יותר כסף. אפשר לבדוק את זה על ידי בחינת הוצאות אחרות שלהם, לדוגמה על יין. אבל יש עוד אפ-שרות, והיא שהכרטיס עצמו משפיע. כלומר שהמוניטין של כרטיסים שמשווקים כיוקרתיים, כמו אמריקן אקספרס, אולי גורם לבעליהם להי רגיש עשירים יותר גם כשהם לא, ולהיות נדיבים יותר. כרטיס עם דימוי חסכני אולי ישפיע על בעליו לספור את השקלים.

אני מאמין שהתשובה היא קצת משניהם. כדי לוודא זאת נזדקק לניסוי שבו אנשים ישלמו על אותם הדברים בכרטיסים שונים, וכך נראה עד כמה סוג הכרטיס השפיע על ההוצאה.

ואולי שכר הבכירים מוצדק?

מה השורה התחתונה לגבי שכר המנכ"לים? זה חיוני ורק נראה רע, או שזה מיותר ובעייתי?

ההצדקה המקורית והשכיחה לשכר המנופח של מנכ"לים היתה ההנחה שאם לא ישלמו להם מספיק הם יעזבו למקום אחר, ואז החברה תיפגע. בינתיים גילו שההנחה הזאת שגויה. מחקר של אוניברסיטת דלוור גילה שבהרבה מקרים הכישורים הייחודיים של מנכ"ל הותאמו ספציפית לחברה שבה פעל, וכשהוצנח לחברה אחרת הוא נכשל. כפי שזה נראה, לא כל מנכ"ל מתאים לכל חברה, ולכן אין טעם כלכלי אמיתי בשיטה שלפיה כשהחברה אחת מעלה את השכר אז חברות בגודל דומה משוות אותו. זו רק עוד ראייה מביין רבות לכך שצריך לבחון מחדש את שיטת שכר הבכירים בחברות ציבוריות גדולות. אחרי הכל, כולנו מושקעים בהן. משלמים למנהלים האלה עם הכסף שלנו.

פרופ' אריאלי הוא חוקר כלכלה התנהגותית ומחבר רבייהמכר "לא רציונלי אבל לא נורא" ו"האמת על באמת". שאלות לדן אריאלי: askdan@calcalist.co.il

לאיזה ספר עצות להאמין?

ואיך כלכלנית יכולה להכשיר נשים להיריון ולידה

← סוגת הספרים שעוסקים בהיריון ולידה פורחת. ומה הפלא? הרי היריון הוא לא רק אחת החוויות המרגשות ביותר, אלא גם תקופה שמובילה למצב צבירה שמספק יותר הזדמנויות לקריאה. באתר של אחת מרשתות שיווק הספרים בישראל מוצגים לא פחות מ-40 ספרים על היריון ולידה, לאמהות ולאבות, מאת גינקולוגים, פסיכולוגים ומקובלים. אז מכל אלה, מי תקנה ספר הדרכה להיריון שחיברה דווקא כלכלנית?

ומה אם אומר שאותה כלכלנית מגיעה מאוניברסיטת שיקגו, מהמחלקה שבה למדו גם יעקב פרנקל, ליאו ליירמן, מריו בלכר ויוג'ין קנדל, שכולם הוזכרו כמועמדים לתפקיד נגיד בנק ישראל? מבוגרת בית הספר שלהם יש ללמוד הלכות אלוהים ובהחלה?

מאז ד"ר ספוק ועד מיכל דליות התפיסות והמסרים בספרי ההיריון התרחבו, התחדדו, ולעתים התהפכו. נשלחנו בעקבות גישת הלידה הטבעית, וצווינו להחליף אותה באחרת. הטיפו לנו עמדה אחת על תזונה

ספרה של אוסטר מדגים גישה מבורכת לכל תחום בחיים: בדיקה שיטתית של העובדות היבשות, שלעתים קרובות מגלה שהמציאות לא תואמת את האמונה הרווחת

או הנקה, ובחלופה הזמן נימקו בנחרצות את ההפך. השכיבו לנו את התינוקות על הגב, ואז על הבטן ואז על הצד. וכעת גם פרופ' אמילי אוסטר, בספרה "Expecting Better", מחוללת הפיכה משלה, בלשון סמכותית, בעצות לנשים הרות.

אלא שהיומרות שהיא מציגה אחרות. היא לא טוענת כי עברה חוויה פוקחת עיניים ולא מתיימרת להבין ברפואה או ללחוץ לתינוק קוט. המקצועיות היחידה שהיא מייחסת לעצמה היא בקריאת מחקרים ובהשכלה מקיפה בתחום ההחלטות הרציוליות. בזמן הריונה הזרמן לה לאסוף ולקרוא את הספרות המדעית שנוגעת להיריון ולידה, ובספרה היא מסכמת את הידע הזה, שאותו היא מתרגמת מהספרות האקדמית הלא-ידידותית לשפתן של נשים מצפות, ומתבלת את הסיכומים בעצות מעשיות.

הבשורה העיקרית בספרה של אוסטר היא שההמלצות וההנחיות המקובלות לתקופת ההיריון לא מתיישבות עם הנתונים בשטח. האזהרות מפני שתיית אלכוהול, טיסה או אכילת דגים וגבינות הן מיתוס. כך גם הטענה שקשה להיכנס להיריון אחרי גיל 35. היא טוענת כמה טענות מרעישות. מהי קרים נרחבים שנערכו בזוגות וכללו תיעוד דקדקני, היא אומרת, גילו שלא זאת בלבד שיש "ימים בטוחים" – אלא שרוב הימים הם בטוחים. כניסה להיריון אפשרית רק במהלך שבוע אחד בחודש. היא שוללת גם אמונות מקובלות לגבי עלייה במשקל בזמן ההיריון,

וכותבת ששימוש באפידורל מאריך את משך הלידה, אבל רק קצת. ולפעמים, היא כותבת, עדיף לא לשמוע להמלצת הרופאים. למה? כי לפעמים הם מצטטים "אמיתות רווחת" ולא את הנתונים מהשטח.

בלי קשר לסוגיות ההיריון והלידה עצה, עצמן, הספר של אוסטר, שהנחצות שבה נכתב משכה תשומת לב תקשורתית, הוא דוגמה לגישה מבורכת לכל תחום בחיים: בדיקה שיטתית של העובדות היבשות. בדיקה כזאת מגלה לעתים קרובות שהסיבות לתופעות בעולם אינן מה שחשבנו, ולעתים, כמו שאוסטר טוענת בספרה, גם התופעות עצמן שונות, ומה שנדמה לנו אינו משקף את המציאות. רב-המכר העולמי "פריקונו" מיקס" שהתפרסם לפני כעשור הוקדש ללקח הזה, ומחברו סטיבן לויט אף ציטט מחקרים קודמים של אוסטר, שנגעו לקבלת החלטות בנוגע לנגיף האיידס ומחלות כבד.

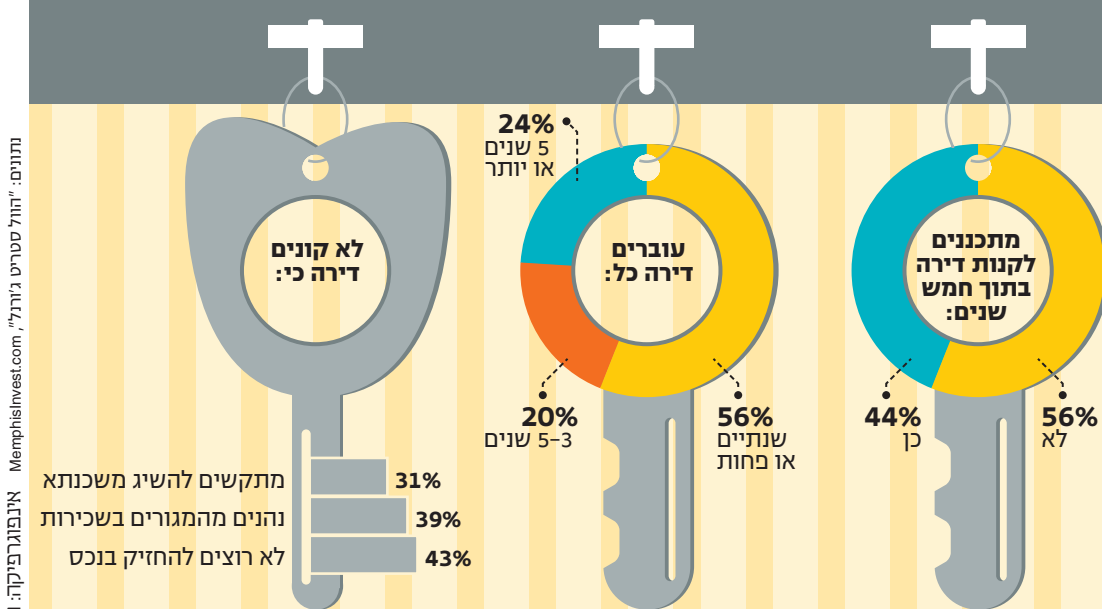
האומנם כלכלנים וקוראי מחקרים ראויים לתפוס מקום בשורה הראשונה של קבלת החלטות רפואיות? ואם היא צודקת, מה הדבר אומר על המומחים הרבים שקרמו לה ואמרו את ההפך, ושדורות של הורים פעלו לאור עצותיהם? בעולם המעורפל מעט של מסקנות שנגזרות מסטטיסטיקה, דבר אחד בטוח: הספר החדש יצטרף למדף העמוס, כנראה כשווה בין שווים.

פרופ' רפאלי הוא ראש המרכז לחקר האינטרנט באוניברסיטת חיפה sheizaf.rafaeli.net

תורת המספרים

הסטטיסטיקה של החיים

דיווחים של שוכרי דירות בארה"ב על העדפות המגורים שלהם

למה אמריקאים מעדיפים לשכור?

לפי איגוד סוכני הנדל"ן האמריקאי, אורחי ארצות הברית מתחילים לוותר על חלום הבעלות על בית פרטי. לפי הערכות האיגוד, בעשור הקרוב כ-6 מיליון אנשים יתווספו לשוק שוכרי הדירות. ולפי הסקר שערך האיגוד, לא רק המשכנתאות המבהילות אחראיות למגמה.

ליאה לוי

תזונים: "חול סטריט ג'ורנל", MemphisInvest.com, אינפורמייקו: הדס מרון